

Το χριστιανικό έθιμο των “Βασιλιάδων” στο Βελβεντό της Μακεδονίας (Παπαδάσκαλος Κωνσταντίνος Ι. Κώστας)

/ [Πεμπτουσία](#)

Πραγματοποιήθηκε στο **Βελβεντό** με επιτυχία **ανήμερα της Πρωτοχρονιάς του 2016** το πρωτοχρονιάτικο εκκλησιαστικό παραδοσιακό έθιμο “**Βασιλιάδες 2016**” από τον **ιερό ναό του αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω** στα όρια της εκκλησιαστικής του δικαιοδοσίας και ευθύνης.

Λιγοστό το εκκλησιάσμα στη Λειτουργία της Πρωτοχρονιάς. Η απουσία των νέων εμφανέστατη. Δεν (πρέπει να) διαφεύγει της προσοχής μας (πέρα από τη δική μας ευθύνη) και η δράση δυνάμεων που απεργάζονται την αποϊεροποίηση του χρόνου και όσων υποθέσεων του κοινωνικού βίου σχετίζονται με αυτόν. Για τη δόμηση των κοινωνιών και την ανάπτυξή τους από μια απρόσωπη και μηχανική (κατ’ ανάγκην) διαδικασία. Η αδιαφορία των πιστών για την πρωτοχρονιάτικη Θεία Λειτουργία είναι ένα ενδιαφέρον μόνους για αξιοποίηση από τις δυνάμεις αυτές.

[IMG_1678](#)

Τους εορταστικούς ύμνους της ημέρας (Όρθρος, Θεία Λειτουργία Βασιλείου του Μεγάλου και Δοξολογία) έψαλαν με λαμπρότητα ο Γιάννης Παπαγόρας, ο Γιώργος Καραγιάννης και η Δήμητρα Κίτση-Βαλωμά.

Το έθιμο των “βασιλιάδων” **δεν** είναι αποκομμένο από τη θεία Λατρεία. Δεν είναι αυτόνομο και **δεν** (θέλει να) είναι “ανεξάρτητο” από αυτήν. Δεν είναι παγανιστικό ούτε υπηρετεί την αντίληψη “φάγωμεν, πίωμεν αύριο γαρ αποθνήσκωμεν”. Είναι συνδεδεμένο με τη Θεία Λειτουργία (Βασιλείου του Μεγάλου) και τη Δοξολογία με την οποία η Εκκλησία **αγιάζει** την **Πρωτοχρονιά** και το **νέον έτος**: τα πρόσωπα και τις κοινωνίες των προσώπων. Το έθιμο αγιάζεται με τη συμμετοχή των πιστών σε αυτήν (και από αυτήν) και εκφέρεται μέσω των καλάντων (της πρώτης του έτους και του αγίου Βασιλείου) από μέλη του εκκλησιάσματος (των καλαντιστών) ως **ευλογία** στα σπίτια, στις οικογένειες, παντού. Είναι η **χαρά, η αγάπη και η ελευθερία** που εκπέμπονται χωρίς αποκλεισμούς από την Ευχαριστιακή Τράπεζα

στην οποία είναι προσκεκλημένοι άπαντες. Είναι φορείς του Ευχαριστιακού ήθους οι συμμετέχοντες στη Θεία Λειτουργία καλαντιστές.

“Κύριε ο Θεός ημών,... ο άναρχος και ατελεύτητος και επέκεινα παντός χρόνου νοούμενός τε και υπάρχων, ο πάσης εκτός μεταβολής τε των όντων και αλλοιώσεως, ο τον πάντα χρόνον τον τε γεγονότα τον τε όντα και τον εσόμενον πληρών,... ο καταξιώσας ημάς εις νέον ενιαυτόν εισελθείν,... ελθέτω εφ’ ημάς, Κύριε, η βασιλεία σου, βασιλεία αγάπης, χρηστότητας, δικαιοσύνης και ειρήνης...” (Ευχή της Δοξολογίας επί τη ενάρξει του νέου έτους. Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 2016).

[IMG_1682](#)

Image not found or type unknown

Στους “βασιλιάδες 2016”, αρκετοί **καλαντιστές** (άνδρες και γυναίκες) ήταν ντυμένοι με **παραδοσιακές στολές**. Οι στολές ανήκουν στον πολιτιστικό σύλλογο **“Τσιούκα”** της Αγίας Κυριακής (Σκούλιαρης) τις οποίες με προθυμία ο σύλλογος διέθεσε στο Ναό για την πραγματοποίηση του εθίμου. Να έχετε την ευλογία Βασιλείου του Μεγάλου και του αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω, φίλοι του συλλόγου.

Στο τέλος της Δοξολογίας και πριν τη διανομή του αντιδώρου οι “Βασιλιάδες 2016” έψαλαν τα παρακάτω αγιοβασιλιάτικα κάλαντα στον π. Κωνσταντίνο:

“ Αγιούς Βασίλης ερχιτί, Γινάρης ξημιρώνει. – Βασίλ’ αμ’ πόθεν ερχισί , κι αμ’ πόθεν κατιβαίνεις; – Ιγώ ‘π’ τα ξένα ερχουμί, κι στα δικά σας πάω. – Σαν έρχισ’ απ’

την ξινητειά, πες μας κανά τραγούδι. – Ιγώ τραγούδια μαθησκά, τραγούδια να
σας λέου – Την πατιρίτσα ‘κουμπησά, να πω την αλφαβήτα – Κι η πατιρίτσα ητάν
χλουρή, κι αμπόλικι κλουνάρια – Κλουνάρια χρυσουκλώνανά, κι ανάργυρά ειν’ τα
φύλλα – Να κατιβαίν’ η πέрдика, να πιν’ κι να γιομίζει – Να παίρν’ νιρό στου στόμα
της – κι χιόνι στα φτερά της – Να ραίν’ κι τουν αφέντη της, να ραίν’ κι την κυρά
της. – Ισείς πουλοί κι ιμείς πουλλοί, κι τ’ χρόν’ κι άλλου ένα’.

Κάτω από ένα λαμπερό χειμωνιάτικο ήλιο με λίγο παγωμένο χιόνι στα ανήλια των
δρόμων και των πεντακάθαρων αυλών των σπιτιών (με το θερμόμετρο να δείχνει
4ο C κάτω από το μηδέν) οι καλαντιστές έψαλαν αγιοβασιλιάτικα και
πρωτοχρονιάτικα κάλαντα από την πλούσια ελληνική παράδοση στους δρόμους και
στα σπίτια.

DSCI0007 10x15

Image not found or type unknown

Οι οικογένειες (και οι φιλοξενούμενοί τους) έβγαιναν στην εξώπορτα,
υποδέχονταν με χαρά και κερνούσαν κατά τον παραδοσιακό τρόπο τους
“βασιλιάδες”. “Σας περιμέναμε, καλώς ήρθατε, χρόνια πολλά, καλή χρονιά με
υγεία και αγάπη, ο αη-Βασίλης να μας βάλει στου Θεού το δρόμο αλλιώς
χανόμαστε, όλος ο κόσμος να έχει υγεία, χαρά και αγάπη”, ήταν μερικές από τις
πρωτοχρονιάτικες ευχές που αντήλλασσαν. Με ένα μετακινούμενο φως από τη
Λειτουργία της Πρωτοχρονιάς στα σπίτια και στις καρδιές των ανθρώπων
έμοιαζαν οι “βασιλιάδες 2016”. Άλλες νοικοκυρές έβγαιναν στο δρόμο με το

κέρασμα στο δίσκο για να προλάβουν τους καλαντιστές.

Άλλα κάλαντα που είπαν την Πρωτοχρονιά στα σπίτια οι “βασιλιάδες 2016”.

Σούρβα, σούρβα. (ρυθμική απαγγελία)

Σούρβα, σούρβα, γιρό κουρμί, γιρό κουρμί, γιρό σταυρί, σαν ασήμι, σαν κρανιά, κι του χρόν' ουλ' γιροί, ουλ' γιροί, καλόκαρδοι.

Σούρβα, σούρβα για χαρά, για σταφίδες, για παρά, για καρύδης, για μπαντέμια, για ένα ξυλουκέρατου. – Κι του χρόν' πιδιάμ. – Κι του χρόν' θειάκα.

Ήρθαμι στουν αφέντη μας. (ρυθμική απαγγελία)

Ήρθαμι στουν αφέντη μας, τουν πουλυχρονημένου. Μας έδωσιν ένα φούρνου ψουμιά κι άλλα τόσα φλουριά. Όσ' άστρ' απ' τουν ουρανό κι φύλλ' απ' τα δέντρα, τόσα καλά να τς δώσ' Θιός, ιδώ που τραγουδούμι. Χέρ' να μην τουν πουνάει, κιφάλ' να μην τουν πουνάει, καρδιά τ' να μην τουν πουνάει, πουδάρ' να μην τουν πουνάει. – Πέτι παλικάρια μ', αμήν. – Αμήν.

Εδώ σε τούτη την αυλή.

Εδώ σε τούτη την αυλή, τη μαρμαροστρωμένη – εδώ έχουν κόρη ανύπαντρη, και γιο αρραβωνιασμένο – την τάζουνε το βασιλιά, την τάζουνε το ρήγα. – Δε θέλω εγώ το βασιλιά, δε θέλω εγώ το ρήγα, – μόν' θέλω το ομορφόπαιδο, τ' άξιο το παλικάρι. (Τρανόβαλτο)

Image not found or type unknown

“Βασιλιάδες 2016” έγιναν κι έψαλαν οι εξής: Κώστα Αθανασία πρεσβυτέρα, Στεφάνου Δημήτριος, Δελνιώτη Θεοδώρα, Κακούλη Θεοδώρα, Δολδούρα Ολυμπία, Ματοπούλου Χαρούλα, Μαλιούρα Βάια, Γεωργάκη Άννα, Παπαγόρας Θωμάς, Παπαγόρας Γεώργιος του Χρ., Παπαγεωργίου Περικλής και ο μαθητής της ΣΤ’ Δημοτικού Σχολείου Βελβεντού Τσόκας Θεόδωρος.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο (Παπαγόρας Ιωάννης, Στεφάνου Γεώργιος, Στεφάνου Δημήτριος, Δελνιώτη Θεοδώρα) και η νεωκόρος Κακούλη Θεοδώρα φρόντισαν με επιμέλεια για την πραγματοποίηση του εθίμου.

Η επιστροφή όλων στο ζεστό αρχονταρίκι του αγίου Διονυσίου, το “διάβασμα” από τον π. Κωνσταντίνο της πρωτοχρονιάτικης βασιλόπιτας (το φλουρί “έπεσε” στο ναό) η παράθεση τράπεζας (τυρί φέτα, καλομαγειρεμένα παραδοσιακά λουκάνικα και χοιρινό από τον εκλεκτό μάγειρα Περικλή Παπαγεωργίου, κρασί προσφορά Περικλή Αγοράτσιου και Νικολάου Παπαγόρα) τα δεξίματα επισκεπτών-φίλων από Αθήνα και από Αγρίνιο, η ευχάριστη κουβέντα και οι ευχές έδωσαν τον χαρούμενο επίλογο ανήμερα της Πρωτοχρονιάς του 2016.

Μαζί με τις κατ’ ιδίαν ανταλλασσόμενες ευχές ηχούν στα αυτιά μας και οι ευχές του Σεβ. Μητροπολίτη μας: “Αρχιερατικώς και πατρικώς σας ευχόμεθα υγείαν, πρόοδον και προκοπήν οικογενειακήν και προσωπικήν, ο Θεός να είναι μαζί σας, η

χώρα μας η ευλογημένη και τρισδοξασμένη να εύρη εις το Νέον Έτος τον δρόμον του Θεού, της Παναγίας και των Αγίων μας. Αμήν. Μετά της εν Κυρίω αγάπης και ευχών. Ο Επίσκοπος και Μητροπολίτης σας, ο Σερβίων και Κοζάνης Παύλος΄΄.
(Ποιμαντορική Εγκύκλιος επί τω Νέω Έτει 2016)